Ігор ФЕДУН

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМНОГО ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Обґрунтовано об'єктивну необхідність оновлення технічного потенціалу на інноваційній основі. Висвітлено шляхи інвестиційного забезпечення розвитку технічного потенціалу з використанням кредитних ресурсів, лізингу, спільних з іноземними фірмами підприємств.

Ключові слова: *технічний потенціал, інновації, інвестиції, кредитні ресурси, лізинг, спільні підприємства.*

Вихід сільського господарства із економічної і організаційно-технічної кризи є досить складною для вирішення проблемою, що безпосередньо пов'язана з розвитком науково-технічного прогресу, відповідно можливостями галузі щодо фінансування оновлення і розвитку матеріально-ресурсних засобів. Використання сучасних досягнень науки й техніки дає змогу підприємствам забезпечувати розвиток його виробничого потенціалу, який може здійснюватися як у формі підтримування наявного техніко-технологічного стану підприємства, так і шляхом удосконалювання і нарощування його.

Основними джерелами фінансового забезпечення технічного переоснащення сільськогосподарського виробництва мають бути власні інвестиції сільськогосподарських підприємств у вигляді внутрішніх нагромаджень від результатів господарської діяльності, кошти амортизаційних фондів, кредитні кошти банківських організацій, кошти цільових фондів для придбання технічних засобів, інвестиції зарубіжних інвесторів та інші джерела.

Використання сучасних досягнень науки й техніки дає змогу підприємствам забезпечувати розвиток його виробничого потенціалу, який може здійснюватися у різноманітних формах. Деякі з них дають можливість підтримувати наявний техніко-технологічний стан підприємства, інші – удосконалювати і нарощувати його.

Складність інвестиційної діяльності в сільському господарстві зумовлена, насамперед невисокою ефективністю виробництва, що є наслідком різкого зниження платоспроможності споживачів їх продукції. Тільки комплексний підхід до розвитку інвестиційного процесу дасть можливість забезпечити системне оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва. Це вимагає скоординованих, цілеспрямованих дій державних органів управління аграрної сфери, сільськогосподарських товаровиробників і банківської системи.

Інвестиційна діяльність сільськогосподарських товаровиробників повинна здійснюватись на інноваційній основі, на широкому застосуванні досягнень науково-технічного прогресу. Таким чином, основним завданням сільськогосподарської виробничої сфери стає, з однієї сторони, підвищення ефективності і конкурентоспроможності виробництва сільськогосподарської продукції на засадах запровадження сучасних ресурсоощадливих технологій, а з другої - зосередження коштів різних джерел на оптимізацію технологічного обладнання машинно-тракторного парку новими вітчизняними високопродуктивними технічними засобами.

Розвитку теоретичних і практичних аспектів проблеми інноваційно-інвестиційного забезпечення системного оновлення матеріально-технічного потенціалу присвячені праці В. П. Алферова, І. Д. Бурковського, П. І. Гайдуцького, М. І. Геруна, Н. О. Дорофеєвої, А. Ф. Завгороднього, В. В. Іванишина, Б. К. Кіртбая, Г. А. Лісовського, М. Молодика, Ю. Ф. Новикова, П. Саблука, А. В. Шпилька та інших вчених і практиків. Відзначаючи вагомість отриманих наукових результатів у сфері теорії та практики технічного оновлення виробництва на інноваційній основі зауважимо, що на сьогодні залишились недостатньо розкритими питання інвестування, пов'язані з сучасними особливостями формування технічного потенціалу.

Науково-технічний прогрес в оновленні технічного потенціалу є домінантою розвитку продуктивних сил, підвищення ефективності виробництва. Він безпосередньо визначає ступінь технічної досконалості та рівень економічного потенціалу технічного базису виробництва, впливає на технологічний розвиток підприємств через застосування новітніх засобів виробництва, їх раціонального поєднання у новій технології, яка, у свою чергу, створює нові виробничі можливості.

За підрахунками вчених, щорічна потреба у коштах під прогнозовані обсяги придбання техніки становить 2,4 млрд. грн. За 2000-2003 роки середньорічні витрати на ці цілі дорівнювали приблизно 0,8 млрд. грн. Отже, дефіцит коштів на придбання техніки становить 1,6 млрд. грн. Крім того, для підтримання в робочому стані наявного машинно-тракторного парку щорічно додатково потрібно 1,2-1,5 млрд. грн. У зв'язку із фінансовими обмеженнями можливе лише поетапне вирішення проблеми технічного забезпечення аграрного виробництва. Для цього потрібно до 10-12 років [3]. У зв'язку з цим

© Ігор Федун, 2006

невідкладним завданням є розробка і реалізація ефективних економічних механізмів, спрямованих на забезпечення істотного збільшення обсягів інвестицій у технічне переоснащення аграрного сектора.

Зважаючи на те, що в ринкових умовах основним джерелом коштів для придбання технічних засобів мають бути власні (або позичені з наступним поверненням) кошти самих сільськогосподарських товаровиробників, стає досить важливим підвищення ефективності їх діяльності. Проте нинішній економічний стан сільськогосподарських підприємств позбавлений можливостей виділення значних коштів для розвитку інвестиційного процесу оновлення матеріально-ресурсної бази. Більшість господарських структур країни мають збиткове виробництво, яке набуло хронічного характеру і за прогнозними показниками у рік-два не очікується відчутних змін на поліпшення економічно-фінансового стану [4].

З погляду на складність виробничо-економічних умов здійснення відтворювального процесу в аграрному виробництві, на ближчу перспективу вектор розвитку інвестиційного процесу доцільно зорієнтувати на розширення використання довгострокових кредитних коштів комерційних банків на придбання передусім тракторів і зернозбиральних комбайнів з компенсацією відсотків за кредити з державного або місцевого бюджетів. До того ж, Законом України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» передбачено здійснення часткової (до 40 відсотків) компенсації державою вартості техніки та обладнання, що поставляється сільськогосподарським товаровиробникам і підприємствам харчової та переробної промисловості. Це досить вагомі джерела державної підтримки оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарського виробництва [5].

У нинішніх складних економічних і фінансових умовах розвитку інвестиційного процесу в агропромисловому виробництві важливим напрямом збільшення можливостей сільськогосподарських товаровиробників щодо придбання техніки є розвиток фінансового лізингу сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва із залученням до лізингових операцій банківських установ та інших приватних структур. Так, в наукових публікаціях соціально-економічна сутність і зміст лізингу трактується дещо по різному. Іванишин В. В [1] відмічає, що лізинг, як економічна категорія, відображає об’єктивну необхідність надання допомоги економічно слабким господарствам шляхом передачі їм у користування (з правом викупу) майна виробничого призначення, яке належить іншим власникам, на засадах терміновості і оплатності та з метою забезпечення відтворювального процесу. Лізинг – це економічний важіль забезпечення безперервності кругообігу основного капіталу в підприємствах шляхом передачі їм у використання основних засобів, що належать іншому власнику, на засадах терміновості, платоспроможності та з правом викупу протягом або в кінці обумовленого терміну використання.

За результатами досліджень доведена економічна доцільність розвитку фінансового лізингу. Так, на прикладі зернозбирального комбайна КЗС-9 «Славутич» за банківським кредитом і за фінансовим лізингом виявлено, що за умов використання фінансового лізингу цей комбайн обійдеться споживачу в порівнянні із банківським кредитом на 70% дешевше, в порівнянні з придбанням у комерційний товарний кредит – на 52%, у кредит з державною 30 відсотковою дотацією – на 15,4% нижче [2]. Отже, застосування фінансового лізингу, як форми державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в оновленні та розвитку матеріально-технічної бази є важливим засобом у вирішенні проблеми технічного переоснащення сільськогосподарського виробництва.

Важливим джерелом розвитку інноваційно-інвестиційного процесу нині є створення реальних пільгових умов щодо розширення доступу до користування довгостроковими банківськими коштами сільськогосподарським підприємствам. Без застосування системи довгострокового кредитування забезпечення аграрного виробництва новою сучасною вітчизняною технікою становиться мало реальним завданням. Для придбання високопродуктивної, надійної в експлуатації і разом з тим недорогої техніки сільськогосподарські споживачі, які працюють здебільшого в екстремальних грунтово-кліматичних і економічних умовах чітко вираженого сезонного характеру виробництва, повинні користуватись довгостроковими банківськими кредитами не менше як на 5-7 років із процентною ставкою не вище 10%. Погашення таких кредитних коштів необхідно встановити не раніше, як на третій або четвертий рік користування ними.

Аналіз свідчить, що навіть у складних фінансових умовах, сільськогосподарські формування, створені на засадах приватної власності на землю і засоби виробництва, повинні активніше розвивати інвестиційний процес в напрямі пошуку шляхів залучення коштів й інших внутрішніх джерел [5]. Таким джерелом може бути створення у кожній господарській виробничій структурі спеціального цільового фонду розвитку матеріально-ресурсного потенціалу. В основу формування такого фонду необхідно покласти застосування умови – з кожної гривні грошових надходжень в процесі господарської діяльності протягом кожного року здійснюється відрахування для створення і функціонування фонду розвитку матеріально-ресурсного потенціалу, наприклад, 7-10%.

Серед джерел формування інвестиційних коштів у розвиток матеріально-технічної бази аграрного сектора економіки нерідко називають кошти зарубіжних інвесторів, заінтересованих у капітальних вкладеннях в економіку сільського господарства України. Нині діюче законодавство країни створює іноземним фірмам умови для співробітництва з українськими сільськогосподарськими формуваннями.

Практика останніх років показала, що ефективною формою співробітництва з іноземними фірмами і компаніями є створення спільних підприємств на кооперативних засадах у виробництві сільськогосподарської продукції, її промисловій переробці, у сервісному обслуговуванні технічних засобів тощо.

Процес систематичного і цілеспрямованого удосконалення технічного потенціалу, виробничих технологій та технологічного устаткування на інноваційній основі характеризує технічний розвиток підприємства і обумовлює стан його техніко-технологічної бази, від якого безпосередньо залежать результати господарської діяльності. Для забезпечення інноваційного оновлення технічного потенціалу необхідно на ближчу перспективу зорієнтувати вектор розвитку інвестиційного процесу на : розширення використання довгострокових кредитних коштів комерційних банків; розвиток фінансового лізингу сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва; створення спільних з іноземними фірмами і компаніями підприємств на кооперативних засадах у виробництві сільськогосподарської продукції, її промисловій переробці, у сервісному обслуговуванні технічних засобів.

Література

1. *Іванишин В. В. Роль технічних засобів і розвитку аграрного виробництва в контексті ефективності їх використання // Економіка АПК. – 2003. - № 6. – С.3-9.*
2. *Лісовський Г. Організація техніко-технологічного забезпечення виробників сільськогосподарської продукції // Техніка АПК. – 2000. – № 4. – С. 8-10.*
3. *Олійник О. В. Технічне забезпечення сільськогосподарського виробництва і тенденції його відтворення // Економіка АПК. – 2003. - № 5. – С.66-73.*
4. *Посібник по реформуванню сільськогосподарських та переробних підприємств / За ред. Саблука П. Т. та Месель-Веселяка В. Я. Друге доп. вид. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – 647 с.*
5. *Формування та функціонування ринку агропромислової продукції (Практичний посібник) / За ред. П. Т. Саблука. – К.: ІАЕ, 2000. – 556 с.*

Повернутися на початок